

Termin złożenia wniosku a urlop macierzyński
Michał Prokop, [adwokat Warszawa](#), Rödl & Partner

Wniosek o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub urlopu rodzicielskiego – wniosek ubezpieczonego niebędącego pracownikiem o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy winien być złożony przed rozpoczęciem korzystania z tego świadczenia pieniężnego, a tym samym przed początkiem okresu zasiłkowego.

Tak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku I UK 448/15 z dnia 22 lutego 2017 r.

Odwołująca się pobierała zasiłek za okres podstawowego urlopu macierzyńskiego od 29 stycznia 2014 r. do 17 czerwca 2014 r. oraz zasiłek macierzyński za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 18 czerwca 2014 r. do 29 lipca 2014 r. 4 września 2014 r. odwołująca się złożyła w ZUS wniosek o udzielenie jej zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego w wymiarze 26 tygodni, tj. od 30 lipca 2014 r. do 27 stycznia 2015 r. Decyzją z 15 września 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił prawa do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego od 30 lipca 2014 r. do 27 stycznia 2015 r. Podstawą prawną odmownej decyzji był art. 29 ust. 5 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej: ustawa zasiłkowa), art. 1821a § 1 k.p., § 18 rozporządzenia ministra pracy i polityki społecznej z 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Na skutek odwołania sąd rejonowy wyrokiem z 26 lutego 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję przyznając odwołującej się prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego od 30 lipca 2014 r. do 27 stycznia 2015 r.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że przepisy Kodeksu pracy stanowią wyłącznie o terminie złożenia pracodawcy wniosku o urlop po to, aby mógł on z wyprzedzeniem odpowiednio zorganizować pracę w swoim przedsiębiorstwie w okresie przedłużającej się nieobecności pracownika. Nie stanowią natomiast o terminie do złożenia wniosku o zasiłek, ani o rygorach niezachowania takiego terminu. Sąd drugiej instancji podzielił stanowisko sądu rejonowego uznając, że w omawianej sprawie zastosowanie będzie miał – w zakresie terminu do wystąpienia o zasiłek macierzyński – art. 67 ustawy zasiłkowej, który przewiduje, że roszczenie o wypłatę zasiłku macierzyńskiego przedawnia się po upływie 6 miesięcy od ostatniego dnia okresu, na który zasiłek przysługuje. Sąd odwoławczy uznał ponadto, że jedynym warunkiem przyznania zasiłku macierzyńskiego, czy to za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego czy też za okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, jest pozostawanie w ubezpieczeniu społecznym (chorobowym) w relewantnych okresach oraz złożenie wniosku o to świadczenie, natomiast powyższych przepisów nie można wyklądać w ten sposób, że od zachowania terminów w nich wskazanych zależy prawo do zasiłku macierzyńskiego. Organ rentowy złożył w wyżej wymienionej sprawie skargę kasacyjną.

Komentarz eksperta**Michał Prokop, adwokat i menedżer w warszawskim biurze Rödl & Partner**

Sąd Najwyższy uznał skargę kasacyjną organu rentowego za uzasadnioną wskazując na wstępie, że wyroki sądów obu instancji pochodzą sprzed 2 stycznia 2016 r., tj. sprzed nowelizacji art. 1821a K.p. oraz art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej. Sąd Najwyższy odwołał się w uzasadnieniu wyroku do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 marca 2015 r., P 42/13 (OTK - A 2015 nr 3, poz. 33). Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zgodnie z przepisami ustawy zasiłkowej zasiłek macierzyński przysługuje w trakcie okresu zasiłkowego, który ma przy tym korespondować zasadniczo z okresem faktycznego korzystania przez wnioskodawcę z zasiłku. W odniesieniu do pracowników korzystanie z zasiłku macierzyńskiego w okresie zasiłkowym gwarantują generalnie przepisy kodeksu pracy, uzależniając wprost realizację prawa do urlopu od wystąpienia ze stosownym wnioskiem podającym datę rozpoczęcia urlopu, która jest zarazem początkową datą okresu zasiłkowego. Natomiast w odniesieniu do ubezpieczonych niebędących pracownikami tego rodzaju gwarancję stwarza zasadniczo taka interpretacja przepisów ustawowych i wykonawczych, zgodnie z którą osoby te winny składać wniosek o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego przed początkiem wskazywanego w nim okresu zasiłkowego. W odniesieniu więc do wszystkich świadczeniobiorców termin końcowy złożenia wniosku o przyznanie i wypłatę zasiłku musi przypadać najpóźniej w przededniu rozpoczęcia okresu, przez który zasiłek ma przysługiwać.

Sąd Najwyższy podzielając stanowisko Trybunału Konstytucyjnego stwierdził, że konieczność złożenia przez osobę prowadzącą działalność pozarolniczą uprzedniego wniosku o zasiłek macierzyński za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego można wyinterpretować z przepisów ustawy zasiłkowej. Nabycie prawa do zasiłku macierzyńskiego ograniczone jest zajściem odpowiedniego zdarzenia (ryzyka) ubezpieczeniowego w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, ewentualnie w okresie ochronnym. Ziszczenie się tego zdarzenia uruchamia powstanie prawa. Czym innym jest jednak jego realizacja. Przepis art. 29 ust. 5 ustawy zasiłkowej (w wersji obowiązującej przed 2 stycznia 2016 r., w okresie objętym sporem), odnoszący się do wszystkich ubezpieczonych (w tym prowadzących pozarolniczą działalność) stanowił, że zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz okres dodatkowego urlopu rodzicielskiego. Znaczy to tyle, że sytuacja prawna ubezpieczonych niebędących pracownikami została powiązana z rozwiązaniem przewidzianym w Kodeksie pracy. Skoro zasiłek macierzyński ma przysługiwać ubezpieczonej "przez okres" ustalony przepisami Kodeksu pracy, to oczywiście jest, że w odesłaniu tym nie chodzi wyłącznie o określenie czasu trwania świadczenia. W związku z tym wniosek o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego lub urlopu rodzicielskiego – wniosek ubezpieczonego niebędącego pracownikiem o przyznanie i wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy winien być złożony przed rozpoczęciem korzystania z tego świadczenia pieniężnego, a tym samym przed początkiem okresu zasiłkowego.

Źródło: <http://www.rp.pl/Kadry/305149966-Kiedy-trzeba-zlozyc-wniosek-o-urlop-macierzynski.html#ap-1>